

ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ರಿವಾಯತ್ ಪದಗಳು: ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಅಧ್ಯಯನ ಡಾ. ಪ್ರಕಾಶ ಬಳ್ಳಾರಿ¹

ಪೀಠಿಕೆ

ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬವು ಇಸ್ಲಾಮಿ ವರ್ಷದ ಮೊದಲ ತಿಂಗಳಾಗಿದೆ. ಇದೇ ತಿಂಗಳ ಹತ್ತನೆಯ ದಿನದಂದು ಹಜರತ್ ಮಹಮ್ಮದ್ ಪೈಗಂಬರ್ ಇವರ ಮೊಮ್ಮಗ ಹಜರತ್ ಇಮಾಮ್ ಹುಸೇನ್ ಹಾಗೂ ಪರಿವಾರದವರು ಹುತಾತ್ಮರಾದರು. ಇವರ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ ಬಳಕೆಗೆ ಬಂದ ಶೋಕ ಮೂಲ ಹಬ್ಬವೇ ಮೊಹರಂ. ಕರ್ಬಾಲಾ ಕಾಳಗದ ವೃತ್ತಾಂತವೇ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬಕ್ಕೆ ಮೂಲ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಾಗಿದೆ.

ಹಜರತ್ ಮಹಮ್ಮದ್ ಪೈಗಂಬರ್‌ರವರು ಇಸ್ಲಾಂ ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಸ್ಥಾಪನೆ ಮಾಡಿದರು. ಅವರ ಮರಣದ ನಂತರ ಖಲೀಫರಾಗಿ ಹಜರತ್ ಅಬೂಬಕರ್ ಸಿದ್ದೀಖ್, ಹಜರತ್ ಉಮರ್ ಫಾರುಖ್, ಹಜರತ್ ಉಸ್ಮಾನ್ ಘನಿ ಇವರು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವವನ್ನು ನಡೆಸಿದರು. ನಾಲ್ಕನೇಯ ಖಲೀಫರನ್ನಾಗಿ ಬನಿ ಹಾಸೀಮ್ ಪಂಗಡದವರು ಹಜರತ್ ಅಲಿ (ಹಜರತ್ ಮಹಮ್ಮದ್ ಪೈಗಂಬರ್‌ರವರ ಮಗಳಾದ ಭೀಭಿ ಫಾತೀಮಾರವರ ಪತಿ) ಇವರನ್ನು ಚುನಾಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಗ ಸಿರಿಯಾದ ಪ್ರಾಂತೀಯ ಅಧಿಕಾರಿಯಾದ ಹಜರತ್ ಮು.ಅವಿಯಾ ವಿರೋಧಿಸಿದನು. ಕೊನೆಗೆ ಎರಡು ಪಂಗಡದವರಿಗೆ ಒಪ್ಪಂದವಾಯಿತು. ಆದರೂ ಹಿಜರಿ ಶಕೆ 661ರಲ್ಲಿ ಹಜರತ್ ಮು.ಅವಿಯಾನ ಕುತಂತ್ರಕ್ಕೆ ಹಜರತ್ ಅಲಿ ಬಲಿಯಾಗಲು ಅವರ ಜೈಷ್ಠ ಪುತ್ರ ಹಜರತ್ ಇಮಾಮ್ ಹಸನ್ ಜನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಮನ್ನಿಸಿ ಖಲೀಫರಾದರು. ಮು.ಅವಿಯಾ ಸಾಯುವ ಮುನ್ನ ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಯಾಜೀದ್‌ನನ್ನು ಖಲೀಫ್ ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿ ಕೊನೆಯುಸಿರೆಳೆದನು. ತಂದೆಯ ಮರಣದ ನಂತರ ಯಾಜೀದ್ ಹಜರತ್ ಇಮಾಮ್ ಹಸನ್‌ರನ್ನು ಮೋಸದಿಂದ ಕೊಲ್ಲಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ನಿಜವಾದ ಖಲೀಫನು ನಾನೇ ಎಂದು ಆಜ್ಞೆ ಹೊರಡಿಸಿದನು. ಖಲೀಫನಾಗಲು ಅನರ್ಹನಾದ ಯಾಜೀದ್‌ನನ್ನು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಅರೇಬಿಯಾ, ಇರಾನ್, ಇರಾಕ್, ಕೂಫಾ ಜನರು ಹಜರತ್ ಅಲಿಯವರ ಕಿರಿಯ ಪುತ್ರ ಹಜರತ್ ಇಮಾಮ್ ಹುಸೇನರಿಗೆ ಬೆಂಬಲ ನೀಡಿದರು. ಅಲ್ಲದೇ ಕೂಫಾ ಜನರು ಯಾಜೀದ್‌ನ ದೌರ್ಜನ್ಯ ದಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕೆಂದು ವಿನಂತಿಸಿ ಪತ್ರ ಬರೆದರು. ಧರ್ಮ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ, ಮಾನವ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಹಜರತ್ ಇಮಾಮ್ ಹುಸೇನರು ಯಾಜೀದ್‌ನ ಕ್ರೌರ್ಯವನ್ನು, ದುರಾಡಳಿತವನ್ನು ಪ್ರತಿಭಟಿಸಿದರು. ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳು ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಕೂಫಾಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದರು.

¹ ಅತಿಥಿ ಉಪನ್ಯಾಸಕರು, ಅತ್ತಾರ ಗಲ್ಲಿ, ಜವಾಹರ ರಸ್ತೆ, ಕೊಪ್ಪಳ – 583 231

ಹಿಜರಿ ಸನ್ 61ರ ಮೊಹರಂ ತಿಂಗಳು (ಕ್ರಿ.ಶ 680) ಒಂದನೆಯ ದಿನಾಂಕದಂದು ಇರಾಕ್ ಪ್ರಾಂತ್ಯ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಐದನೆಯ ದಿನ ಕರ್ಬಲಾ ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದಿಳಿದರು. ವೈರಿ ಸೈನಿಕರು ಜಲಾಶಯಗಳಿಗೆ ವಿಷ ಬೆರೆಸಿ ಅನ್ನ ನೀರಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿದರು. ಹತ್ತು ದಿನಗಳವರೆಗೆ ಅನ್ನ ನೀರಿಲ್ಲದೇ ಹುಸೇನರ ಪರಿವಾರ ತತ್ತರಿಸಿತು. ಮೊಹರಂ ತಿಂಗಳ ಒಂಭತ್ತನೆಯ ದಿನ ಯಾಜೀದ್‌ನ ಅಸಂಖ್ಯಾತ ಸೈನಿಕರಿಗೂ ಹುಸೇನರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಿಗೂ ಘನ ಘೋರ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯಿತು. ಕಾಸಿಂ ದೂಲಾ, ಅಬ್ದುಲ್ಲಾ, ಅಬ್ಬಾಸ್ ಅಲಿ, ಹಜರತ್ ಇಮಾಮ್ ಹುಸೇನ ಅವರ ವೀರಾವೇಶದ ಹೋರಾಟಕ್ಕೆ ವೈರಿ ಸೈನಿಕರು ತತ್ತರಿಸಿದರು. ಯುದ್ಧ ನೀತಿಯನ್ನು ಗಾಳಿಗೆ ತೂರಿದ ಯಾಜೀದ್‌ನ ಸೈನಿಕರು ಮೋಸದಿಂದ ಹಜರತ್ ಇಮಾಮ್ ಹುಸೇನರ ಅನುಯಾಯಿಗಳ ರುಂಡ ಕತ್ತರಿಸಿದರು. ಕೊನೆಗುಳಿದ ಉಳಿದ ಹಜರತ್ ಇಮಾಮ್ ಹುಸೇನ್‌ರನ್ನು ಎದುರಿಸಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಯಾರಿಗೂ ಧೈರ್ಯವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ವೈರಿ ಪಡೆಯ ನಾಯಕನಾದ ಶುಮರನು ಘಾತುಕ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಕ್ರಮಣ ಮಾಡಲು ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಜರಿವೀನ್ ಶರೀಕ್ ಎಂಬ ಕ್ಷೂರಿಯೊಬ್ಬ ಹುಸೇನ್‌ರ ಎಡಗೈಯನ್ನು ಖಡ್ಗದಿಂದ ಕತ್ತರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಸಿನಾನ್ ಬಿನ್ ಅನಾಸ್ ಬಿನ್ ಆಮ್ ಅಲ್ ನಾಖಿಯಾ ಎಂಬುವನು ಹುಸೇನರನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡವಿದರೆ ಖಿವಾಲಿ ಬಿನ್ ಯಜೀದ್ ಅಲ್ ಅಸ್ಪಾಹಿ ಅವರ ತಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದನು. ಮೋಸಕ್ಕೆ ಜಯವಾಯಿತು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಸೋಲಾಯಿತು. ಹಜರತ್ ಇಮಾಮ್ ಹುಸೇನ್‌ರು ವೀರಮರಣ ಹೊಂದಿದರು.

ಈ ಘೋರ ದುರಂತ ಕೇಳಿದ ಮೆಕ್ಕಾ ಮದೀನಾ ಜನರು ಯಾಜೀದ್‌ನ ಗುಂಪಿನ ಮೇಲೆ ದಂಗೆಯೆದ್ದು ಸೇಡು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡರು. ಯಾಜೀದ್‌ನ ಮರಣದ ನಂತರ ಬನೀ ಉಮೈಯರು, ಬನಿ ಹಾಷೀಮರು ಖಿಲೀಫ್‌ರಾಗಿ ಆಳಿದರು. ಇದು ಕರ್ಬಲಾ ದುರಂತದ ಭೀಕರ ಕಥೆ.

ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆ ಬೆಳೆದು ಬಂದ ಬಗೆ

ಹಜರತ್ ಅಲಿಯವರ ಅನುಯಾಯಿಗಳಾದ 'ಷಿಯಾ' ಮುಸ್ಲಿಂರು ಹಜರತ್ ಇಮಾಮ್ ಹುಸೇನ್‌ರ ವೀರ ಮರಣದ ಕೆಲವು ವರ್ಷಗಳ ಅನಂತರ ಅವರ ಗೌರವಾರ್ಥ ಸಭೆ ಸೇರಿ ಶೋಕ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು. ಕ್ರಿ.ಶ 962ರಲ್ಲಿ 'ಬುವಯಹಿ' ಸಂತತಿಯ 'ಷಿಯಾ' ಮುಸ್ಲಿಂರು ಹಜರತ್ ಅಲಿ ಅವರ ಸಂತತಿಗೆ ಭಕ್ತಿ, ಶ್ರದ್ಧೆ, ಗೌರವಗಳಿಂದ ನೆಡೆದುಕೊಂಡು ಕರ್ಬಲಾ ಕದನದ ನೆನಪಿಗಾಗಿ ಕೂಟ ಕೂಡುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹ ಕೊಟ್ಟರು. ಹಜರತ್ ಇಮಾಮ್ ಹುಸೇನರ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ ಸಿಗಲೆಂದು ಮೊಹರಂ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂರು ಉಪವಾಸ ವ್ರತ, ಕುರಾನ್ ಪಠಣ, ದಾನ-ಧರ್ಮ ಇತ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈ ರೀತಿ ಆರಂಭವಾದ ಶೋಕ ಸ್ಥಾಯಿಯಾದ ಈ ಆಚರಣೆ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧ ಬಾದಶಹಾ ತೈಮೂರಲಂಗನ ಕಾಲಕ್ಕೆ (ಕ್ರಿ.ಶ 1336-1405) ಭಾರತಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿತೆಂದು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಡುತ್ತಾರೆ. ತಾಜಿಯಾ ತಯಾರಿಸುವ ಪದ್ಧತಿ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆರಂಭಿಸಿದವನು ಇವರೇ. ಶೇರಖಿ ರಾಜ ಸಂತತಿತ ಸುಲ್ತಾನರು (ಕ್ರಿ.ಶ 1398-1486) ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಸಕ್ರಿಯವಾಗಿ ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದರು ಹಾಗೂ ಸಕಲ ಮತ ಪಂಥಗಳಿಗೆ, ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆಗೆ ಧನ ಸಹಾಯ ನೀಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಕುತುಬ್

ಶಾಹಿಗಳು ಸಹ (1550–1672) ಹೈದರಾಬಾದಿನಲ್ಲಿ ಆಲಂ (ಪಂಜಾ) ಇಡುವ ಪದ್ಧತಿ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಸಾಮ್ರಾಟ ಅಕ್ಬರ್‌ನ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಮೊಹರಂ ಸಂಭ್ರಮ, ಸಡಗರದಿಂದ ಆಚರಿಸುವ ಹಬ್ಬವಾಯಿತು. ಟಿಪ್ಪು ಸುಲ್ತಾನ್ ಇದು ಸೂತಕದ ಆಚರಣೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದರೂ ಆತನ ಬಗ್ಗೆ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯ ಮೂಡಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಬ್ರಿಟಿಷರು ಈ ಹಬ್ಬದ ಅದ್ಧೂರಿ ಆಚರಣೆಗೆ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟರು. ಹೀಗಾಗಿ ದುಃಖ ಮೂಲ ಮರೆಯಾಗಿ ಮುಂದೆ ಸಂಭ್ರಮದ ಹಬ್ಬವಾಗಿ ಹಿಂದೂ-ಮುಸ್ಲಿಂರ ಸಹಭಾಗಿತ್ವಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಹಬ್ಬವಾಗಿ ರೂಢಿಯಲ್ಲಿ ಉಳಿಯಿತು. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಷಿಯಾ, ಸುನ್ನಿ ಪಂಥದವರು ಸಹ ಈ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಗ್ರಾಮಾಂತರ ಪ್ರದೇಶ, ಪಟ್ಟಣ ಹಾಗೂ ನಗರ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಹಿಂದೂ ಮುಸ್ಲಿಂ ಭಾವೈಕ್ಯದ ಪ್ರತೀಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಜನಪದರ ಹಬ್ಬವಾಗಿ ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆಯು ಬೆಳೆದು ಬಂದಿದೆ. ಈ ಹಬ್ಬವು ಇಂದಿಗೂ ತನ್ನ ಮಹತ್ವವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದು ವಿಶೇಷವಾಗಿದೆ.

ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಕರ್ನಾಟಕದಾದ್ಯಂತ ಎಲ್ಲ ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಿಂದೂ-ಮುಸ್ಲಿಂ ಭೇದಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಕೋಮು ಸೌಹಾರ್ದತೆಯಿಂದ ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಯಾವುದೇ ಊರಿನಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯದವರು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಬೇರೆ ಊರಿನಿಂದ ಮುಸ್ಲಿಂರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಕೆಲವು ಕಡೆ ಹಿಂದೂಗಳೇ ಅಲಾವಿ ಹಬ್ಬದ ದೇವರನ್ನು ಹೊತ್ತುಕೊಳ್ಳುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ. ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತ ಹಿಂದೂಗಳು ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಭಯ ಹಾಗೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದಲ್ಲಿ ಪಾಲ್ಗೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ.

ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಪ್ಪಳ, ಗಂಗಾವತಿ, ಯಲಬುರ್ಗಾ, ಕುಷ್ಟಗಿ ತಾಲೂಕಿನ ಬಹುತೇಕ ಎಲ್ಲ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಸಡಗರದಿಂದ ಆಚರಿಸಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅದರಲ್ಲೂ ಯಲಬುರ್ಗಾ ತಾಲೂಕಿನ ಕುದರಿಮೋತಿ ಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುವ ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆಯು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಅಲೆಮಾರಿಗಳಾದ ಹಗಲು ವೇಷಗಾರರು, ಸುಡುಗಾಡು ಸಿದ್ಧರು, ಗೊಂಧಳಿಗರು, ಸಿಂಧೋಳ್ಳರು, ಜಾತಿಗಾರರು ಹಾಗೂ ಇತರರು ಭಾಗವಹಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮೊಹರಂ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಕುದರಿ ಮೋತಿಗ್ರಾಮದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರಾರು ಡೇರೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಹತ್ತಾರುಸಾವಿರ ಅಲೆಮಾರಿಗಳು ಕಂದನಕೇರಿ ಮಸೀದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಿದ ಹಜರತ್ ಹುಸೇನಿ, ಲಾಲ್ ಸಾಬ್ (ಚಾಂದ್, ಚಂದಪ್ಪ) ಹಾಗೂ ಇನ್ನಿತರ ದೇವರುಗಳಿಗೆ ಭಯ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನೆಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ಹಬ್ಬದ ನಂತರ ಸ್ವಲ್ಪ ದಿನ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಕೊಡುವ ಮತ್ತು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾರೆ. ನ್ಯಾಯ ಪಂಚಾಯತಿಯನ್ನು ನೆಡೆಸುತ್ತಾರೆ. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇವರೆಲ್ಲಾ ಹಿಂದೂಗಳೇ ಆಗಿದ್ದೂ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಮೊಹರಂ ಆಚರಿಸಿ ಮತ್ತೇ ಅಲೆಮಾರಿ ಬದುಕಿಗೆ ಸಾಗುತ್ತಾರೆ.

ರಿವಾಯತ್ ಪದಗಳು

ಆಡು ಮುಟ್ಟದ ಸೊಪ್ಪಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವಂತೆ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರದೇ ಇರುವ ವಿಷಯಗಳೇ ಇಲ್ಲ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಕುಟ್ಟುವ ಹಾಡು, ಬೀಸುವ ಹಾಡು, ಲಾಲಿ (ಜೋಗುಳ) ಪದ,

ಸೋಬಾನ ಪದ, ಲಾವಣಿ ಪದ, ಗೀಗಿ ಪದ, ಕೋಲಾಟದ ಪದ, ಹಂತಿ ಪದ, ಒಗಟು, ಗಾದೆ, ವಡಬು, ಭುಲಾಹಿ (ಚಪ್ಪಳಿ) ಹಾಡು ಈ ಮೊದಲಾದ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಕಾರಗಳಂತೆ ರಿವಾಯತ್ ಪದಗಳು ಸಹ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಈ ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಕಾರಗಳು ನಿಜಾಮನ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ವಿರುದ್ಧ ಬಂಡೆದ್ದು ಭಾರತ ಒಕ್ಕೂಟಕ್ಕೆ ಸೇರಲು ಕಾರಣವಾಯಿತು ಎನ್ನುವುದು ನಿಜ ಸಂಗತಿ. ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಾಡಲಾಗುವ ಪದಗಳಿಗೆ ರಿವಾಯತ್ ಪದಗಳು ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇವುಗಳಿಗೆ ಶೋಕ ಗೀತೆಗಳು, ಮೊಹರಂ ಹಾಗೂ ಕರ್ಬಾಲಾ ಪದಗಳು ಎಂತಲೂ ಸಹ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ರಿವಾಯತ್ ಪದಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಾಡಲಾಗುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೇ ಸ್ಥಳೀಯ ಹುರುಸು, ಉತ್ಸವಗಳಂತಹ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹಾಡಲಾಗುವುದು.

ರಿವಾಯತ್ ಪದಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ

ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಎಂದರೆ ನೆನಪಾಗುವುದು ಮುಸಲ್ಮಾನರ ಆಳ್ವಿಕೆ. ಕ್ರಿ.ಶ 13ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಹಿಡಿದು ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಿಗುವವರೆಗೂ ಕೊಪ್ಪಳವು ಸೇರಿದಂತೆ ಬಹುತೇಕ ಪ್ರದೇಶಗಳು ಮುಸಲ್ಮಾನ್ ರಾಜರುಗಳ ಆಡಳಿತಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಭಾರತ ದೇಶವು 1947, ಆಗಷ್ಟೆ 15 ರಂದು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಬಂದರೂ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶವು ದಿನಾಂಕ 17-09-1948 ರಂದು ನಿಜಾಮಶಾಹಿಯಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಗೊಂಡಿತು. ಅಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲಿನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಉರ್ದು, ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಹೆಚ್ಚಾಗುತ್ತಾ ಹೋಯಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕವು ಅಧಿಕೃತವಾಗಿ ದಿನಾಂಕ 03-08-1947 ರಲ್ಲಿ ಕಲಬುರ್ಗಿಯಲ್ಲಿ ಬಹುಮನಿ ರಾಜ್ಯ ಸ್ಥಾಪನೆಯಾದ ನಂತರ ನಿರಂತರವಾಗಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಮುದಾಯದ ಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಉರ್ದು ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವ ಅಲ್ಲಿನ ಜನ ಸಮುದಾಯಗಳ ಮೇಲೆ ತನ್ನದೇ ಪರಿಣಾಮ ಬೀರಿತು. ಇದರಿಂದಾಗಿ ಹೈಕ ಪ್ರದೇಶದ ಕನ್ನಡ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಉರ್ದು, ಹಿಂದಿ ಭಾಷೆಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಅಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಾಹಿತ್ಯ, ಉರ್ದುಲಿಪಿಗಳು, ಪುಸ್ತಕಗಳು, ಕಮಾನುಗಳು, ಗೋರಿಗಳು, ದರಗಾಗಳು, ಮಸೀದಿಗಳು ಹಾಗೂ ಮದರಸಾಗಳು ಇವೆ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೈದರಾಬಾದ್ ಕರ್ನಾಟಕ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿನ ಸಾಹಿತ್ಯದಲ್ಲಿ ಉರ್ದು ಮಾದರಿಯ “ಗಜಲ್‌ಗಳು” ಬಹು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಗಮನ ಸೆಳೆಯುತ್ತವೆ. ಈ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಉರ್ದು ಸಾಹಿತ್ಯದ ಭಾಗವಾಗಿರುವ ರಿವಾಯತ್ ಪದಗಳು ಇಂದಿಗೂ ಪ್ರಚಲಿತದಲ್ಲಿದ್ದು ತನ್ನ ಪ್ರಾಮುಖ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿದೆ ಮತ್ತು ಉರ್ದು ಮಾದರಿಯ ಗಜಲ್‌ಗಳೇ ರಿವಾಯತ್ ಪದಗಳಿಗೆ ಪ್ರೇರಣೆ ನೀಡಿದೆ.

ರಿವಾಯತ್ ಪದಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳು

ಅಧ್ಯಯನದ ಅನುಕೂಲಕ್ಕಾಗಿ ರಿವಾಯತ್ ಪದಗಳನ್ನು ಚರಿತ್ರೆಯ ಪದಗಳು, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪದಗಳು, ಕಥಾನಕ ಪದಗಳು, ಸಲಾಂ ಪದಗಳು, ಸವಾಲ್ -ಜವಾಬ್ ಪದಗಳು ಎಂದು ವಿಂಗಡಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ರಿವಾಯತ್ ಪದಗಳಲ್ಲಿನ ಅರ್ಥ, ವಿಸ್ತಾರ ಅಥವಾ ವ್ಯಾಪಕತೆ ತುಂಬಾ ವಿಶಾಲವಾದುದಾಗಿದೆ. ಮನುಷ್ಯನ ನೋವು- ನಲಿವು, ಐತಿಹಾಸಿಕ ಘಟನೆಗಳ ಸುರುಳಿ, ಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಿ

ತ್ಯಾಗ ಮತ್ತು ಮಾನವ ಕುಲಕ್ಕೆ ಕಲ್ಯಾಣ ಗೈದವರ ಚರಿತ್ರೆ ಹೇಳುವ ಚರಿತ್ರೆಯ ಪದಗಳು, ಸಾಧು ಹಾಗೂ ಸೂಫಿ ಸಂತರ ಮಹಿಮೆ ಸಾರುವ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಪದಗಳು, ನಮ್ಮ ಜೀವನ ಶೈಲಿಯನ್ನು ಸುಧಾರಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವ ಕಥಾನಕ ಪದಗಳು, ಸಂಪ್ರದಾಯವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಸಲಾಂ ಪದಗಳು ಹಾಗೂ ಕುತೂಹಲ ಭರಿತವಾದ ಸವಾಲ್- ಜವಾಬ್ ಪದಗಳು ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ಓದಿಕೊಂಡರೆ ಮನುಷ್ಯನ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವ ವಿಕಾಸ ಆಗಬಲ್ಲವು. ಅಲ್ಲದೇ ರಿವಾಯತ್ ಪದಗಳ ಪ್ರಾಸ ಬದ್ಧವಾದ ಶೈಲಿ, ದಾಟಿ, ತಾಳ ಹಾಗೂ ಮೇಳವನ್ನು ಗಮನಿಸಿದಾಗ ಇದೊಂದು ಅದ್ಭುತ ಜಾನಪದದ ಶೈಲಿ ಎಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ.

ಹಜರತ್ ಇಮಾಮ್ ಹಸನ್ ಮತ್ತು ಹುಸೇನ ಮೊದಲಾದ ಹುತಾತ್ಮರ ಸ್ಮರಣಾರ್ಥ ಪಂಜಾ (ಆಲಂ) ತಾಜಿಯಾ (ಡೋಲಿ, ತಾಬೂತ್) ಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸುವ ಆಶೂರ ಖಾನಾ ಅಥವಾ ಮಸೂತಿಗಳಲ್ಲಿ ಹಬ್ಬದ ಕೊನೆಯ ಮೂರ್ಮಾಲ್ಕು ದಿನ ರಿವಾಯತ್ ಪದಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನ ನೆಡೆಯುತ್ತದೆ. ಬಹಳಷ್ಟು ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಿಳೆಯರು, ಪುರುಷರು ಸೇರಿಕೊಂಡು ರಿವಾಯತ್ ಪದಗಳ ರಾಗ, ತಾಳಕ್ಕೆ ಸ್ಪಂದಿಸುತ್ತಾರೆ. ದುಃಖದ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಂಡಾಗ ನೆರೆದ ಜನರು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸುತ್ತಾರೆ. ರಾತ್ರಿ ಜರುಗುವ ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ರಮಗಳಿಗೆ ಅಂದು ಹಿಲಾಲು (ಪಂಜು)ಗಳು ಬೆಳಕು ನೀಡುವ ಸಾಧನಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಇಂದು ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ವಿದ್ಯುತ್ ದೀಪಗಳು ಬಳಕೆಯಲ್ಲಿವೆ.

ರಿವಾಯತ್ ಪದಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನ

ರಿವಾಯತ್ ಪದಗಳ ಮೇಳದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಏಳೆಂಟು ಜನರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಒಬ್ಬರು ಅಥವಾ ಇಬ್ಬರು ನುಡಿ ಅಥವಾ ಏರುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಎಲ್ಲರು ಒಟ್ಟಾಗಿ ಪಲ್ಲವಿ ಅಥವಾ ಚಾಲ ಹಾಡುತ್ತಾರೆ. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಇಂಥಹ ಮೇಳದವರು ಸಮವಸ್ತ್ರದಲ್ಲೋ, ಇಲ್ಲವೇ ನಿತ್ಯದ ಉಡುಪಿನಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಸ್ತ್ರ, ಶಲ್ಲೆ ಅಥವಾ ಕಾಗದದ ಹೂವಿರುವ ಉದ್ದನೆಯ ಬಿದಿರಿನ ಕಡ್ಡಿ ಹಿಡಿದು ಆಗಾಗ ಬೀಸುತ್ತ, ಕೈ ಚಾಚುತ್ತ, ಕೇಕೆ ಹಾಕುತ್ತಾ ಭಾವಾವೇಶದಿಂದ ಹಾಡುವ ಹಾಡುವ ದೃಶ್ಯ ನೋಡುಗರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆಶೂರ ಖಾನ ಅಥವಾ ಮಸೀದಿಯ ಹೊರಗಡೆ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ತೋಡಲಾದ ಅಲಾವಿ ಕುಣಿಯಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಗೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಹೊತ್ತಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಲಾವಿ ಕುಣಿಯನ್ನು ನಿಧಾನವಾಗಿ ಸುತ್ತುವರಿಯುತ್ತಾ ನುಡಿ ಅಥವಾ ಏರುಗಳನ್ನು ಹಾಡುವಾಗ ಒಂದೆಡೆ ನಿಂತು ಮತ್ತೆ ಚಾಲ ಪಲ್ಲವಿ ಹೇಳುವಾಗ ಮುಂದುವರಿಯುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ರೀತಿಯ ಪ್ರದರ್ಶನ ಇರುತ್ತದೆ.

ಇಂತಹ ರಿವಾಯತ್ ಪದಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನ ಒಂದು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲ, ಆಸಕ್ತಿ, ಶಹಬ್ಬಾಸ್ ಗಿರಿ, ಮಾತುಗಳ ಕೌಶಲ್ಯತೆ, ಕುಣಿತಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿ ಮೇಳದವರು ತಮ್ಮದೇ ಆದ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆ, ಶೈಲಿ, ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ, ಕುಣಿಯುವಿಕೆಯ ಪ್ರದರ್ಶನದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮೆರಗು ತರುತ್ತದೆ. ರಿವಾಯತ್ ಪದಗಳ ಪ್ರದರ್ಶನದಲ್ಲಿಯೂ ಸಹ ಜಾತಿ, ಮತ, ಭೇದವಿಲ್ಲದೇ ಎಲ್ಲರೂ ಒಂದೆಡೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಹಾಡಿಗೆ

ತಕ್ಕಂತೆ ತಾಳವನ್ನು, ತಾಳಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಚಪ್ಪಾಳೆಯನ್ನು ಹಾಕುವುದರ ಮೂಲಕ ಶಹಬ್ಬಾಸ್ಕಿರಿಯ ಪೋಷಣ್ಣವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಾ ಹಾಡಿನ ಜೊತೆಗೆ ಬೆರೆಯುತ್ತಾರೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ

ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬವು ಮುಸ್ಲಿಂ ಆಚರಣೆಯಾದರೂ ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಹಾಡಲಾಗುವ ರಿವಾಯತ್ ಪದಗಳು ಕೇವಲ ಏಕಸಂಸ್ಕೃತಿ, ಏಕ ಜಾತಿಗೆ ಮೀಸಲಾಗಿಲ್ಲ. ಬಹುಸಂಖ್ಯಾತರ ಕಥಾವಸ್ತುವುಳ್ಳ, ಪುರಾಣ ಕಥೆಗಳುಳ್ಳ, ಹಿಂದೂ ಪೌರಾಣಿಕ ಹಾಗೂ ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿಷಯಗಳ ಕಥಾ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡು ರಚನೆಯಾಗಿವೆ. ಇವು ಮುಸ್ಲಿಂ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಹಾಡುಗಳಾದರೂ ಶಿವ, ಶಂಕರ, ಶ್ರೀಹರಿ ಮೊದಲಾದ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮ ಸ್ವರ್ತಿ ಪದಗಳ ಬಳಕೆ ಧಾರಾಳವಾಗಿವೆ. ಶರಣ, ಅನುಭಾವ, ನಿರಂಜನ, ನಿರಂಕಾರ, ಕಾಲಜ್ಞಾನ ಮುಂತಾದ ವೀರಶೈವ ಪಾರಿಭಾಷಿಕ ಪದಗಳು ಅಲ್ಲದೇ ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು, ಬಸವಣ್ಣ ಹಾಗೂ ಅನೇಕ ಸೂಫಿ ಸಂತರ ವ್ಯಕ್ತಿನಾಮಗಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ. ಜಾನಪದ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪ್ರಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ರಿವಾಯತ್ ಪದಗಳ ರಚನೆಕಾರರು ಸಾಮಾನ್ಯ ಕವಿಗಳಾಗಿದ್ದು ಸ್ಥಳೀಯ ಆಡುಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರಚನೆಗೈದಿರುತ್ತಾರೆ. ಪ್ರತಿ ಜಿಲ್ಲೆಗಳಲ್ಲೂ ರಿವಾಯತ್ ಪದಗಳು ಸಿಗುತ್ತವೆ ಹಾಗೂ ಹಾಡುಗಾರರು ಇರುತ್ತಾರೆ. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆ ಹಾಗೂ ರಿವಾಯತ್ ಪದಗಳು ಕೋಮು ಸೌಹಾರ್ದತೆಯ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿ ಏಕತೆ ಮೆರೆಯಲು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಾ ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಮನು ಒಂದೇ ಎಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಮೊಹರಂ ಹಬ್ಬದ ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ಹಬ್ಬದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವ ರಿವಾಯತ್ ಪದಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ/ಆಕರ ಗ್ರಂಥಗಳು

- ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಬೆಟ್ಟದೂರು ಮತ್ತು ಪಾಟೀಲ ಎಚ್.ಎಸ್ (2005). ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲಾ ದರ್ಶನ. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಗುಲ್ಬರ್ಗ ವಿ.ವಿ, ಗುಲ್ಬರ್ಗ.
- ಅಲ್ಲಿಬಾಯಿ, ದಸ್ತಗೀರ್ (1984). ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು. ಐಬಿಎಚ್ ಪ್ರಕಾಶನ, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ಬೇಗಂ, ಷಹಸೀನಾ (2000). ಕರ್ನಾಟಕ ಮುಸ್ಲಿಂ ಜಾನಪದ. ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ಬೀಳಗಿ, ಹಸನಬಿ. (2000). ಜಾನಪದ ಸೃಷ್ಟಿ-ದೃಷ್ಟಿ, ಸಾಯಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಧಾರವಾಡ.
- ಬೀಳಗಿ ಎಚ್.ಎಂ. (1982). ರಿವಾಯತ್‌ಗಳು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್, ಬೆಂಗಳೂರು.
- ಚೆನ್ನಣ್ಣ ವಾಲೀಕರ. (1983). ಕಲಬುರ್ಗಿ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಮೈಸೂರು ವಿವಿ, ಮೈಸೂರು.
- ಜವರೇಗೌಡ ದೇ. (2001). ಜಾನಪದ ಅಧ್ಯಯನ. (ಮೂರನೇ ಮುದ್ರಣ), ಕನ್ನಡ ಪುಸ್ತಕ ಪ್ರಾಧಿಕಾರ, ಬೆಂಗಳೂರು

- ಪ್ರಕಾಶ್ ಬಳ್ಳಾರಿ. (2020). ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಭಾವೈಕ್ಯತೆಯ ತಾಣವಾದ ಕುದರಿಮೋತಿ ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಗಳು. ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಮಲ್ಟಿಡಿಸಿಪ್ಲಿನರಿ ಕನ್ನಡ ರೀಸರ್ಚ್ ಜರ್ನಲ್ ಆಫ್ ಐಐಎಂಆರ್‌ಡಿ, 1(4) ಪು.ಸಂ 48-55
- ಪ್ರಕಾಶ್ ಬಳ್ಳಾರಿ. (2012). ಕುದರಿಮೋತಿ ಮೊಹರಂ ಆಚರಣೆ ಮತ್ತು ಅಲೆಮಾರಿ ಜನಾಂಗಗಳು: ಒಂದು ಅಧ್ಯಯನ, ಅಂತರಂಗ ದ್ವನಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಕೊಪ್ಪಳ.
- ಪ್ರಕಾಶ್ ಬಳ್ಳಾರಿ. (2008). ಕೊಪ್ಪಳ ಜಿಲ್ಲೆಯ ಮೊಹರಂ ಪದಗಳು. ಅಪ್ರಕಟಿತ ಎಂಫಿಲ್ ಪ್ರಬಂಧ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ, ವಿದ್ಯಾರಣ್ಯ.
- ಪಾಟೀಲ ಎಚ್.ಎಸ್. ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಮಪ್ರಭು ಬೆಟ್ಟದೂರು. (ಸಂ) (1992). ತಿರುಳ್ಕನ್ನಡ. ಸ್ವಾಗತ ಸಮಿತಿ, 62ನೇ ಅಖಿಲ ಭಾರತ ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಸಮ್ಮೇಳನ, ಕೊಪ್ಪಳ.
- ರಹಮತ್ ತರೀಕೆರೆ (1998). ಕರ್ನಾಟಕದ ಸೂಫಿಗಳು. ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯ, ಹಂಪಿ.
- ಸಯ್ಯದ್ ಅಬುಲ್ ಆಲಾ ಮೌದೂದಿ. (1993). ಇಸ್ಲಾಂಧರ್ಮ, ಶಾಂತಿ ಪ್ರಕಾಶನ, ಮಂಗಳೂರು
- ತೇಜಸ್ವಿ ಕಟ್ಟಿಮನಿ. (ಸಂ). (1982). ರಿವಾಯತ್ ಪದಗಳು. ಕನ್ನಡ ಸಾಹಿತ್ಯ ಪರಿಷತ್ತು, ಬೆಂಗಳೂರು.